

**Fašizem je
treba dokončno
streti!**

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
34131 Trst - Ulica Capitolina, 3
Telef. 744-046 / 744-047

DOPISNIŠTVO za goriško pokrajino:
34170 Gorica - Ulica Locchi, 2
Telef. 24-36

NAROČNINA: Letna 1.000 lir, polletna 550 lir
Poštni tekoči račun: Trst 11/700

Obnovljena izdaja - Leto XXIII - Štev. 5 (769)

TRST - 26. marca 1971

Posamezna številka 50 lir

Quindicinale Sped. in abbonam.
Petnajstrednik Postale - Gruppo II

Pozdrav predsedniku Titu

Tržaški italijanski in slovenski komunisti pozdravljajo uradni obisk predsednika Federativne socialistične republike Jugoslavije Josipa Broza - Tita v Italiji, s katerim vrača obisk predsednika Saragata v Jugoslaviji, kot pozitivno dejstvo, ki spada v okvir intenzivnih političnih, gospodarskih in kulturnih odnosov med različnimi deželami Evrope in sveta z različnimi družbenimi ureditvami in ki je zelo pomembno za nadaljnji razvoj prijateljskih odnosov med narodi Jugoslavije in Italije.

Komunisti izražajo svoje zadovoljstvo zaradi prihoda najvišjega predstavnika ljudstva, ki je vodilo pravičen in zmogovit boj proti fašizmu in nacizmu s pripespevom v krvi in žrtvah, ki je med najvišjimi v drugi svetovni vojni; voditelja države, ki je potrdil svoje socialistične značilnosti, ki je prežet z globoko željo po miru in ki se nenehno zavzema za pomirjenje.

Komunisti izražajo željo, da bi ta obisk predstavljal v obojestranskem interesu narodov nadaljnji pozitivni korak za utrditev pomembnega odprtega značaja pretakanja oseb in blaga med obema državama, za razvoj in uveljavljanje pomiritve ter varnosti v Evropi in na svetu.

AVTONOMNA TRŽAŠKA FEDERACIJA K.P.I.

Prijateljski obisk

Predsednik Tito je na uradnem obisku v Italiji. V Rimu so ga sprejeli z velikimi častmi.

Ko ga je na letališču pozdravil predsednik Saragat je med drugim poudaril, da pozdravlja predsednika države, ki je vedno znala braniti svojo neodvisnost ter dati svoj prispevek razvoju mednarodnih odnosov in utrjevanju miru. Rekel je da imata Italija in Jugoslavija skupne interese in ideale pravičnosti. V tem vzdušju bomo razpravljali o političnih vprašanjih, ki privlačujejo pozornost narodov in vlad, ki želijo pravičen mir ter o vprašanjih sodelovanja med obema narodoma. Predsednik Tito je v odgovoru na pozdrav med drugim podčrtal, da pomenijo odnosi med Jugoslavijo in Italijo pozitiven vzgled možnosti vzpostavljanja vezi med državama z različno družbeno ureditvijo. Podčrtal je, da sta Jugoslavija in Italija v takem zemljepisnem položaju, da lahko dasta stvarni prispevek miru na Sredozemlju in v Evropi.

Predsednik Saragat je v zdravici na Kvirinalu med drugim omenil, da sta Italija in Jugoslavija znali ustvariti trdne temelje odnosov sodelovanja in prijateljstva ob spoštovanju načel suverenosti, enakosti, ozemeljske nedotakljivosti in nevmešavanja v notranje zadeve. Obstaja zgledna pozitivna stvarnost, ki temelji na plodnih človeških odnosih, na vedno bolj tesnih gospodarskih stikih, na obsežni turistični izmenjavi, na industrijskem, tehničnem in znanstvenem sodelovanju. Ta pozitivna stvarnost je rezultat modre politike, ki jasno začrtuje pot, po kateri je treba hoditi. Predsednik Saragat je izrazil tudi prepričanje da bodo sedanjí razgovori omogočili nadaljnji napredek dvostranskega sodelovanja ter okrepitev prijateljskih vezi med Italijo in Jugoslavijo.

Predsednik Tito je v zdravici najprej izrekel priznanje in zahvalo italijanskim antifašistom, ki so tudi v najtežji dobi mnogo prispevali k zmagi visokih idealov miru, človečnosti in prijateljstva med narodi, nato pa je poudaril, da sodelovanje med obema državama predstavlja faktor miru in stabilnosti na tem delu sveta. Intenzivnost in sodelovanje med prebivalstvom na mejnih področjih krepi mostove prijateljstva med sosednjima državama. Slovenci v deželi Furlaniji-Juljski krajini in italijanska narodnostna skupnost v Jugoslaviji imajo veliko vlogo pri krepitvi sodelovanja in prijateljstva med obema državama.

Ko je predsednik Tito govoril o mednarodnih odnosih je med drugim poudaril, da je za doseg trajnega miru v svetu potrebno dosledno spoštovanje neodvisnosti in ozemeljske celovitosti vseh držav ter njih neizpodbitna pravica, da same odločajo o svojem no-

tranjem razvoju. V tem okviru je v splošnem interesu sklicanje evropske konference o varnosti in sodelovanju. Jugoslavija in Italija sta kot sredozemski državi zainteresirani za to, da bo Sredozemlje v resnici postalo morje miru in sodelovanja v interesu vseh držav.

Na koncu je tovariš Tito še poudaril, da je prepričan, da bo ta obisk pomenil nov prispevek k utrjevanju medsebojnega zaupanja, k razvoju prijateljstva in sodelovanja med narodi.

V okviru fašističnih provokacij

Tov. Vidali žrtev napada

V nedeljo 14. marca zjutraj je na tržaški železniški postaji neki neznanec napadel tovariša Vidalija. S pestjo ga je solivito udaril v obraz ter mu hudo poškodoval desno oko. To se je zgodilo v trenutku, ko ni bilo na peronu železniške postaje nobenega orožnika ali policijskega agenta. Napadalec je nemoteno zapustil železniško postajo. Tovariša Vidalija so prepeljali v bolnišnico, kjer se še vedno nahaja.

Vest o napadu na tovariša Vidalija je povzročila veliko ogorčenje. Protifašistična in demokratična javnost je prepričana, da je bil napad organiziran in da spada v okvir številnih podvigov skvadrstov.

Policijska preiskava še ni rodila sadov. Najprej so sumili, da je napad izvršil neki neuravnovešni človek, ki naj bi prišel iz Slovenije, kar pa je bilo kmalu ovrženo. Pozneje je prišla iz Rima vest, da je prišel na osrednji sedež neofašistične stranke neki Maccorija iz Trsta ter izjavil, da je on tisti, ki je Vidalija napadel. Maccorija so aretirali ter ga po nekaj dneh pripeljali v Trst. Prišlo je tudi do soočenja z Vidalijem in z dr. Lauro Weissovo, ki je bila v trenutku napada na železniški postaji. Tov. Vidali

Odkrita zarota proti demokratični republiki

Utrdimo protifašistično enotnost!

Pretekli teden je rimski levičarski dnevnik «Paese Sera» objavil senzacionalno vest o nameravanem državnem udaru, ki naj bi ga izvedle fašistične organizacije ob sodelovanju nekaterih vojaških oddelkov in s pomočjo neke tuje vohunske službe.

Po vesteh, ki so si do danes sledile, smo bili seznanjeni tudi s tem, da so bili pripravljene podrobni načrti za zasedbo notranjega ministristva, sedeža italijanske radiotelevizije, palače predsednika republike in raznih strateških objektov. Pripravljene so bili že proglašeni «na narod», ki naj bi naznanili začetek nove fašistične dobe v Italiji. Temu fašističnemu podvigu, ki naj bi se uresničil v noči med 7. in 8. decembrom p.l., naj bi načeloval princ Valerio Borghese, bivši komandant fašističnih enot «X Mas». V ta peklenski načrt je bil vključen tudi Trst, kjer so istega dne fašistični pretepači, v glavnem uvoženi iz drugih pokrajin, povzročili izgrede. Značilno je tudi to, da so se en dan prej zbrali v Rimu številni istrski in dalmatinski begunci, katerim je «ognjevito» govoril bivši tržaški župan Bartoli.

Sedaj je v teku preiskava o

V sredo, 17. marca je enotni protifašistični odbor priredil protestno zborovanje na Trgu Goldoni v Trstu. Množica je demonstrirala proti fašizmu. Po zborovanju je bil protestni sprevod po glavnih mestnih ulicah. Močno je bila poudarjena zahteva po razpustu fašističnih organizacij.

tej aferi in nekateri kolovodje so v zaporu.

Pomirjevalna poročila notranjega ministra o tej zadevi pred poslansko zbornico ter milo postopanje proti nekaterim manjšim krivcem nam daje slutiti, da se noče iti stvari do dna. Določeni krogi ne marajo, da bi sodna preiskava odkrila javnosti

tiste sile italijanskega in mednarodnega kapitala, ki vodijo in plačujejo prevratniške fašistične tolpe.

Imeli smo prav, ko smo pozivali vse delovne ljudi, naj strnejo svoje vrste vobrambi pridobljenih pravic in svoboščin. V zadnjih mesecih je bila na sestankih vodstvenih organov naše stranke vedno poudarjana nujnost ustanovitve protifašistične enotnosti vseh sil, ki se sklicujejo na protifašistično odporništvo in republiško ustavo. Pozivi so naleteli na ugoden odziv. Demokratične sile so se postavile po robu fašističnim izzivanjem in prevratniškimi poskusom. Močno in enotno delavsko gibanje brani pridobljene pozicije in se bori za družbene reforme. Temu gibanju gre zasluga za to, da so se izjalovili prevratniški načrti in da je bila vlada prisiljena sprejeti ukrepe proti fašističnim skrajnežem.

Točno vemo, da bodo reakcionarne sile skušale nadaljevati svoje načrte. Vsem demokratom je znano, da smo in bomo še izpostavljeni najrazličnejšim nakanam. Razred, ki je na oblasti, se bo krčevito upiral proti vsem zahtevam demokratičnih in delavskih množic in se bo pri obrambi svojih interesov še naprej posluževal tudi mednarodne reakcije.

Prav tako tudi vemo, da so danes protifašistične sile dosti močnejše kot so bile v letih po prvi svetovni vojni, ko je prišel fašizem na oblast. Te sile, med katere prištevamo v prvi vrsti 8.500.000 komunističnih volivcev, so oborožene s politično zavestjo in imajo za seboj grenke izkušnje o fašizmu, kar je jamstvo, da se ne bodo pustile več potepati.

Ni slučaj, da je bil Trst tudi tokrat vpleten v fašistične izgredne (Nadaljevanje na 4. strani)

Tiskovna konferenca na sedežu tržaške federacije KPI. Tovariš Vidali je na konferenci poudaril, da je bil napad nanj organiziran.

Albin Škerk

Ob petdesetletnici KPI

Pohod reakcije proti delavstvu

Za današnje številko smo izbrali še dva sestavka, objavljena s «starem» Delu. Oba sestavka nazorno slikata položaj, ki je nastal potem, ko se je fašizem, s pomočjo italijanske in mednarodne reakcije, prerinil na oblast. In obeh sestavkov pa se zrcali tudi globoka vera v prihodnost, ki je prihodnost delavskega razreda.

DELO, 1-2-1923

Reakcija proti delavstvu je v Julijski krajini kakor drugod v polnem teku. Kapitalizem hoče sedaj, ko so na politični oblasti njegovi najboljši predstavniki, iztrgati vse pridobitve zadnjih desetletij delavskih bojev. Godi se tisto, na kar so komunisti opozorili proletariatu že ob prvih pojavih fašizma.

Kapitalistična ofenziva se ne omejuje samo na pravice delavstva, pridobljeno na ekonomskem torišču — kakor so osemurni delavnik in višje mezde — ampak hočejo razveljaviti ter uničiti vse pridobitve katere si je delavstvo s svojim bojem pridobilo na področju socialnega zavarovanja in pravnosti. Ofenziva kapitalizma je tu na svoji najvišji stopnji in se ne ozira na to, kaj je delavstvu dobro, potrebno in koristno, ampak hoče izrabiti svoj ugodni položaj v svoje dobro, v svojo absolutno korist.

Bolniška blagajna, ta proletarska ustanova, ki predstavlja boljše obliko delavskega zavarovanja, je bila v Julijski krajini tako rekoč prva tarča fašističnega pohoda na oblast. Znano je, kako so fašisti zasedli vse večje bolniške blagajne v deželi in prisilili vlado, da je za vsako tako ustanovo imenovala svojega komisarja. Od takrat vladajo na okrajnih bolniških blagajnah vladni komisarji in pripravljajo nove volitve v upravnem svetu. V Gorici pa so fašistične vladne oblasti kar razpustile stari upravni svet bolniške blagajne.

Iz bilance, ki jo je nemeraval predložiti odstavljeno upravni svet, je razvidno, da je ta ustanova v delavski upravi stala na trdnih nogah in da sta ukrep vladnih oblasti narokovala samovoljnost in sovraštvo proti proletarskim ustanovam. Tudi pri bolniški blagajni v Nabrežini, ki je bila do danes obvarovana vladnega komisarstva, so fašistične oblasti po svoje poskrbele za «red».

Fašistične oblasti ravnaajo proti bolniškimi blagajnam nedvomno zato tako samovoljno, ker od oseb, ki so v vodstvu bolniških blagajin in ki so znane po svojih reformističnih naziranjih, ne pričakujejo nobenega odpora.

V Trstu se proletariatu pripravljajo na nove volitve v upravni svet bolniške blagajne in hoče tako pokazati svojo pravico do te ustanove. Zavedni proletariatu na deželi mu bo nedvomno sledil in pripravil fašistom, ki si hočejo z volilnimi manevri zagotoviti oblast nad delavskimi ustanovami, še huda razočaranja.

Povedali smo že, kako reakcija tepe vse stroke delavstva in da nateleva tudi že na odpor. V rudniku v Labinju, v katerem je zaposlenih kakih 2.000 delavcev, se je vnela huda bitka med rudarji in rudniški družbo «Arsa». Industriji, ki so

zaposili vlado za podporo, niso pozabili na to, da bi rudarjem znižali plače, da bi jim povišali delavnik. Kljub temu, da so se zastopniki rudarske organizacije pokazali zelo popustljivi, družba ni odnehala od svojih zahtev in je delavstvu znižala plačo. Hkrati je podprefektura v Pazinu izgnala voditelja rudarske organizacije Pipana. Labinjski rudarji spričo tega vidnega sodelovanja kapitalistov in političnih oblasti — po katerem se slovenskim narodnjakom tako cedijo sline — niso upognili tilnika in boj z družbo se nadaljuje.

Kje je bila zarota?

DELO, 13-2-1923

Po vsej Italiji je bilo aretiranih mnogo sodrugov. Policijski agenti so napravili nešteto hišnih preiskav z namenom, da bi odkrili «tajne zveze» in «važne dokumente». Vse te preiskave so bile brezuspešne. Kljub temu so bili aretiranci pridržani in aretacije se še nadaljujejo.

Razlog za aretacije je ta, «da so hoteli komunisti», po zatrdilih oblasti, «razširiti proglaš, ki ga je Komunistična internacionala izdala proti svetovni reakciji». Po motivacijah vlade je baje bila organizirana «zarota». Da so to samo preveze, ki imajo edinole namen zlomiti proletarsko gibanje, prijeti delavca za grlo in mu odvzeti poslednji dih, je jasno kakor beli dan. Kar se tiče omenjenega proglaš Komunistične internacionale, leta z naše strani še ni bil objavljen. Objavili so ga drugi inozemski listi in naravno je, da ga bomo iz njih posneli in objavili, kakor so bili objavljeni vsi proglaš Kominterne.

Vsebina tega proglaš pa govori o svetovni reakciji in kar se tiče Italije, govori o dejstvih, ki so se res zgodila. Ali morebiti nismo imeli dve leti dan za dnem požige, uboje in naštetu nasilstev? Tistih nasilstev, ki so Mussoliniju in njegovim pomagala priti na oblast?

Pa pustimo to. Recimo, da bi bile vse tiste reči omenjene v manifestu, «grozno nevarne za obstoj sedanje vlade». V tem primeru ne bi bilo nič nenavadnega, preprečiti razširjanje tega proglaš.

Toda kaj se je zgodilo? Ta dokument, ki je baje zelo «nevaren» za obstoj sedanjega režima, taksnaša po vsej Italiji zelo javna tiskovna agencija Stefani. In toliko «nevarni» proglaš objavljajo vsi buržoazni listi, da nasitijo radovednost svojih bralcev. Tako je prišla vsebina proglaš tudi med tiste, ki ne berejo komunističnega časopisja. Izvrstna reklama za nas!

Vsak slepec bo takoj videl, da so trditve o «zarotah» in temu podobno, zelo smešen argument.

Pa kaj bi po zadnjih Mussolinijevih izjavah v državni zbornici sploh govorili o «zarotah»? Poslušajte, kaj pravi: «Ni, da bi diskutirali v pogledu notranje politike. Kar se godi, se godi po moji odločni in direktni volji, po mojih ukazih, za katere prevzamem polno osebno odgovornost. Zaman je torej nape-

Vladni reakcionarni ukrepi glede železničarjev se tudi izvajajo. V tem letu bo odpuščenih okrog 36.000 železničarjev. Toliko in toliko oseb bo letos prisiljenih, da menja poklic in si najde novo zaposlitev ali pa se izdeli. In medtem, ko se uveljavljajo vladni ukrepi glede železničarjev, so na vidiku drugi ukrepi fašistične vlade. Ladjedelnica v Pulju je pred zaprtjem in namesto, da bi se zato povečalo delo v drugih primorskih ladjedelnicah, se še zmanjšuje. Tako dela pač kapitalizem, ki ima absolutno oblast in moč.

V času pohoda reakcije zavedni delavci in kmetje ne spijo, niti si vsega ne dovolijo. Po svojih močeh odbijajo napade grabežljivih delodajalcev in si utrjujejo v teh težkih okoliščinah svoje moči za skrajni odpor, za zadnji napad — za končno zmago.

rijati puščice v funkcionarje raznih kvestur. Povelja so moja. Ne briga me vedeti, ali obstaja zarota v pol-
(Nadaljevanje na 4. strani)

Lik revolucionarja

Božidar Kolarič

Ko proslavljamo 50-letnico KPI se moramo spomniti tudi tovariša Božidarja Kolariča, saj je bil med tistimi, tovariši, ki so v letih ilegale največ storili za okrepitev partije in za razvoj boja proti fašizmu. Tovariš Kolarič se je rodil pri Korošcih (Sv. Barbara pri Milih) leta 1909, v zvezo mladih komunistov je bil sprejet leta 1927, leta 1928 pa je postal član KPI. Najprej je deloval na področju Miljskih hribov, na sosednjem področju slovenske Istre in v dolinski občini, kasneje pa na raznih področjih Primorske. Leta 1930 se je moral umakniti v tujino, saj mu je fašistična policija stregla po življenju. Kasneje je odšel v Pariz, kjer je bilo tedaj vodstvo KPI, toda že čez dve leti je tajno prišel v Trst kot funkcionar KPI za Primorsko. Zaradi izdajstva ga je fašistična policija aretirala in posebno fašistično sodišče ga je obsodilo na 12 let ječe. Pet let je ostal v zaporu, nato pa so ga konfinirali na otoku Ventotene. Po 8. Septembru 1943 se je vrnil v rodni kraj in v Trstu nadaljeval politično aktivnost. Leta 1944 je bil ponovno aretirani, 13. junija istega leta pa so ga nac. i ustrelili.

Iz knjige «Pogovori z Američani»

Grozote umazane vojne v Indokini

Grozote agresivne vojne v Indokini se množijo. Obstaja nevarnost, da se bo nesrečna vojna še bolj razširila. Postopoma svet spoznava, kaj vse se dogaja v Vietnamu, Kambodži, Laosu. O grozotah vojne, o hudih zločinih nad civilnim prebivalstvom piše tudi knjiga «Pogovori z Američani». O tej knjigi je glasilo KPF «L'Humanité» objavilo zapis, ki ga povzemamo v izvlečku:

«Pogovori z Američani». S tem nedolžnim naslovom je Mark Lane izdal strašno knjigo. Ni mogoče prebrati teh 250 strani, kjer nekdanji «marinci» in vojaki pripovedujejo, kaj so delali in na lastne oči videli v Vietnamu, ne da bi nam postalo slabo. Ker smo morali izbirati, smo se skušali odločiti za odlomke, ki so najbolj značilni za vojno, ki jo Združene države bojujejo ne proti tuji vojski, temveč proti celotnemu vietnamskemu ljudstvu.

Nixon, avanturist iz Bele hiše, pod zaščito ameriškega imperializma iztreblja danes celotne pokrajine v Indokini. Njegova soldateska je prešla iz Vietnamu v Kambodžo, potem pa je prišlo na vrsto še pobijanje v Laosu. Izgovor, ki ga omenja vsakokrat, ko se razširi agresija: «rešiti hoče ameriška življenja», da marince ali ameriškega vojaka ne bi ubili vietnamski odporniki, ki se bojujejo na svojih tleh, je treba sežgati z napalmom in preluknjati z jeklenimi krogami stotere, tisočere Vietnamce, Kambodžane in Laožane, otroke, ženske, starčke, pa tudi bojujoče se rodoljube!

V tem razglabljanju leži kruti sistem ameriškega imperializma, ki brenka na strune ameriškega ponosa in yankeejevske superiornosti. Drugi so samo «vzhodnjaki», «rumenci».

Genocid se je izpopolnil v biocid, ki s kemično vojno in bombardiranjem v obliki preproge uničuje celotno človeško, živalsko in rastlinsko življenje. K temu pride še druga dimenzija grozote, ki nam jih razkriva omenjena knjiga.

Rasizem je zakoreninjen v tej politiki, kot je bil v nacizmu. V nadaljnjem besedilu bomo vedeli, kaj je ameriški imperializem naredil iz tistih «ameriških življenj», ki naj bi jih reševali s tem, da jih pošiljajo v vojno. Človeka so načrtno pokvarili in razčlovečili. Iz njega so naredili napravo za mučenje in ubijanje. Mnogo denarja so porabili za organizacijo te perverzности v vojaških taborih in šolah.

Naslednje vrstice bo težko brati. Kljub temu je treba nekako premagati gnus, to je ravno tisto, kar delajo tam Američani, tisto, kar doživljajo Vietnamci. Nacistične grozote, o katerih so prisegali, da se ne smejo nikoli več ponoviti, se dogajajo v Indokini.

Kakšna ironija je poslušati Nixonona, ko trdi, da so Vietnamci «nečloveški», ker piloti, ki so jih med bombardiranjem ujeli nad Severnim Vietnamom, ne pišejo dovolj pogosto svojim družinam! Ali zato, ker hanojska vlada ne more dati novic o «dobrih fantih», ki so jih ujeli v Južnem Vietnamu južnovietnamski rodoljubi ali laoški v Laosu.

Kaj naj rečemo drugega, kot da pozdravljamo tiste, ki so imeli dovolj poguma, da so to obtežili v

tej knjigi, da bi s tem pomagali drugim rešiti se iz živalskosti, kamor so jih pahnil? Razen morda še to, kar čutimo ob prebiranju teh pogovorov, nemudoma spremeniti v dejanje - in takoj ustaviti «to»!

«Rekli so nam - pravi bivši marinec Chuck Onan - da je treba ujetnike mučiti. Svetovali so nam razne metode, naj uporabimo električno napravo radia, naj pritrdimo elektrode na spolovila. Na tabli v šoli so bile slike, ki so natančno prikazovale, kako je treba nabosti elektrode na moda pri moškem ali na telo pri ženski. Učili so nas tudi, kako je treba puliti nohte s prstov. Naročili so nam, naj za to uporabimo elektrikerske kleščice. Prikazovali so nam še druge metode mučenja, npr.: razne stvari, ki jih je mogoče narediti z bambusom, kako je bambus treba zatakiniti za nohte in ušesa».

Na vprašanje, ali so dajali tudi posebna navodila za zasliševanje žensk, je C. Onan odgovoril: «Da, toda ne govorim rad o tem, skušam pozabiti in spraviti to iz glave. Urili so nas za mučenje, toda ljudje tega nočejo vedeti. Če je mogoče, da bi to lahko pomagalo, bom vseeno povedal. Rekli so nam, da je treba ženske sleči, jim razširiti noge ter jim v vagino vtakniti koničasto palico ali bajonet. Rekli so nam tudi, da lahko posilimo vsa dekleta, ki bi jih hoteli».

Na vprašanje, ali so jih učili, kako naj uporabljajo helikoptere, je Onan odgovoril: «Rekli so nam, da lahko vkrčamo v helikopter več ujetnikov, da nekaj ujetnikov potem lahko porinemo ven in drugi bodo govorili. Salili so se tudi o tem, kako so nekoč dobili ujetnika ter mu privezali roke za en helikopter, noge pa za drugi. Nato so ga pretrgali na dvoje. Učili so nas še druge «spretnosti» Rekli so nam, da lahko ujetnika pritrdimo na drsalke helikopterja ter ga pustimo, da visi tam, medtem ko letimo tik nad drevjem».

Chuck Onan je zapustil enote ameriških marincev februarja 1968. Dezertiral je v trenutku, ko je dobil povelje za odhod v Vietnam. Za bojevanje v Vietnamu se je vezbal v taboriščih: San Diego v Kaliforniji, v Camp Pendleton in v Menfisju v Tennessee in v drugih središčih. Dodeljen je bil «specialnim enotam». Sedaj živi na Švedskem.

V knjigi «Pogovori z Američani» so objavljeni tudi odgovori, ki jih je dal bivši narednik ameriške vojske Richard Dow, ki je živel 33 mesecev v Vietnamu, kjer je bil tudi ranjen in je 18 mesecev preživel v bolnišnici. Dow je prejel tudi več vojaških odlikovanj.

Na vprašanje, naj opiše kakšno vojno operacijo, med katero so bili ubiti nedolžni ljudje, je Dow takole odgovoril:

«Dobili smo sporočilo» «Vietkongovci so na vašem področju. Preiščite bližnjo vas in jih izledite. Sli smo tja, izprašali vodjo vasi. Mož je simpatiziral z Vietkongom. Rekel nam je naj odidemo. Odšli smo. Potem smo se vrnili z večjimi silami in smo popolnoma uničili vas. Poslužili smo se napalma in oklopnih vozil. V vasi je živel okrog 400 ljudi. Od teh je preživel samo EDEN. Ubili smo vse, ženske otroke, bivole, kokoši, koze, vse. To pa ni bila edina akcija...».

Okrepimo enotno organizacijo bivših borcev in aktivistov

13. marca je bil v Trstu pokrajinski kongres združenja ANPI. 19., 20. in 21. marca je bil v Bologni vsedržavni kongres tega združenja. Poglavitna naloga združenja ANPI je ta, da na najrazličnejših področjih štiti interese bivših borcev.

Tržaški kongres ANPI, kakor tudi razni sestanki, ki so se vršili pred kongresom so potrdili potrebo ne le po obstoju združenja temveč tudi po nadaljnji organizacijski krepitvi tega združenja; potrdili so tudi, da so nujne odločnejše akcije za pospešitev priznanja borcem, ki so v določenem roku predložili zadevno prošnjo, niso pa uspeli predložiti vse potrebne dokumentacije.

Oba kongresa, pokrajinski in vsedržavni, sta pokazala tudi važno vlogo, ki jo ima združenja v političnem življenju države. Odpornišvo, iz katerega je izšla republika, mora napeti vse sile, da dokončno

stre vse ostanke fašizma ter ustvari pogoje za pravično, svobodno in mirno bodočnost vseh delovnih

Danes, ko fašisti razvijajo svojo kriminalno dejavnost, je nujno, da okrepimo akcije vseh protifašističnih sil, partizanski borci pa moramo še vedno biti v prvih vrstah protifašističnega boja.

Ko danes prihaja na dan dejavnost bivšega komandanta «X Mas», Borgheseja in njegovih pajdašev, se spomnimo na uspehe, ki so jih imeli borci IX. korpusa in predvsem ju naški borci Kosovelove brigade, ki so v dneh od 19. do 21. januarja 1945 pri Trnovem skoraj popolnoma uničili zloglasni bataljon Fulmine, ki je pripadal 10. diviziji «X Mas».

Pred kratkim pa, kot je znano, je prav bivši komandant zloglasnih masovskih enot Borghese skušal osnovati oborožene edinice, ki naj bi

imela enake cilje kot jih je imela zloglasna «X Mas».

Nujno je, da se bivši partizanski borci skupaj z vsemi demokratičnimi silami postavijo po robu vsakega poskusa škvadrastičnih pretepačev in reakcionarnih sil, ki jih podpirajo. Zato moramo okrepiti naše napore in povečati boj za uresničitev vseh členov republiške ustave, zavedajoč se, dejstva, da je vsak uspeh delavskih in ljudskih demokracijskih sil velikega pomena za dokončno uresničitev ciljev partizanske vojske in osvobodilnih sil.

Eno od glavnih načel, ki je vodilo naše ljudstvo v protifašistični boj je bilo narodnostno vprašanje, vprašanje našega obstoja. Odločen protifašistični boj je pokazal, da so načrti fašistov, da bi uničili naš narod, neuresničljivi. Po zaslugi osvobodilnega boja naš narod živi in republiška ustava mu zagotavlja popolno enakopravnost.

Vztrajati moramo v zahtevi, da se pravice, ki so nakazane v ustavi v resnici izvajajo, da se torej tudi zakonito norme, ki so potrebne za zagotovitev našega razvoja.

V tem boju Slovenci nismo sami. Ob naši strani so vse italijanske demokracijske in protifašistične sile.

Med vojno smo primogli ne le k uničenju fašističnega bataljona Fulmine ampak vse fašistične vojske, danes lahko v veliki meri pripomemo k uresničitvi korenitih gospodarskih in družbenih reform, ki so sedanje poglavitne zahteve delavskih množic.

Utrditi moramo našo partizansko zvezo, ker le če bo močna in organizacijsko krepka zveza nam more nuditi zagotovilo, da bodo uresničene naše želje,

DUŠAN KODRIČ

Primorska poje

Za nami je izredno uspela zborovska revija PRIMORSKA POJE 1971, ki sta jo že v drugič organizirali Združenje pevskih zborov Primorske in Slovenska prosvetna zveza. V štirih delih pevske manifestacije v Trstu, Križu, Kopru in Bukovici je nastopilo 51 zborov z nad 1.300 pevci. Od teh je bilo 25 zborov s Tržaškega in Goriškega.

Poleg kulturnega in pevskega uspeha imata organizatorja lahko upravičeno zadoščenje, da sta z revijo konkretno oplenila vzdušje dobrih sosedskih odnosov, miru in medsebojnega spoštovanja med državama in narodi, še posebno tu ob naši meji. Iz tega razloga je PRIMORSKA POJE 71 vredna pohvale tako s strani kulturnega kot političnega sveta z obeh strani meje.

Vse štiri nastope so spremljali poleg predsednik ZPZP Iva Jelečiča, tajnika ZPZP Klavdija Koloinija, referenta za zborni pri SPZ Ignacija Ote še glasbena pedagoginja in dirigenta Peter Lipar in Egon Kunej v imenu ZKPO Slovenije, skladatelj Ubald Vrabec ter strokovnjaka Ivan Silič in Miran Hals. Po zadnjem nastopu v Bukovici, kjer se je v prostorni dvorani nagnetlo nad 1000 ljudi, so navedeni strokovnjaki povzeli nekatere bistvene zaključke, ki bodo organizatorjem dragoceni za nadaljno delo. Te ugotovitve so: Vse revije so potekale organizacijsko skoroda brezhibno; kvaliteta petja in izbor pesmi sta zadovoljivo napredovala; na vseh nastopih je občinstvo s polnoštevilno udeležbo na viden način dalo priznanje in vspodbudo za trud in požrtvovalnost pevcov in organizatorjev; sedanja zamisel PRIMORSKA POJE je odlična v celosti in ji ne kaže iskati novih oblik; Za dvig kvalitete posameznih zborov glede petja samega in izbire sodobnejših pesmi bosta ZPZP in SPZ poiskala najprimernejšo obliko strokovne pomoči, ki bo upoštevala zmogljivost, pogoje in seveda voljo do napredka pri posameznem zboru.

Nekateri so izrazili dvom, da bo revija uspešna, če bo organizirana vsako leto in naj bi se zato vršila vsako drugo leto. Po naši sodbi sta dosedanji dve reviji dokazali, da so zaenkrat taki dvomi odveč in da bosta organizatorja z napovedjo PRIMORSKA POJE 72 razveselila vse tiste, ki so letos nastopili, vspodbudila one, katerih nastop smo

letos pogrešali (Lipa - Bazovica, Rdeča zvezda - Salež-Zgonik).

Organizatorja nam ne bosta štela v zlo, če izrazimo kritiko nad dejstvom, da je bilana letošnji reviji partizanska pesem premalo zastopana. Naj povemo, da smo to ugotovitev slišali tudi od prof. Ote (ki je z obema zboroma Mirkom in Vodnikom zapel Kolono in Smrt v Brdih), katerega misel želimo le še podčrtati.

Zbori, ki so nastopali na PRIMORSKA POJE 71 se lahko prijavijo na 1. TEKMOVANJE PEVSKIH ZBOROV PRIMORSKE, ki bo meseca maja v Ajdovščini.

* *

Novi odpusti z dela?

Na področju goriške tekstilne industrije so razmere čedalje zelo zaskrbljujoče. «Cotonificio Goriziano» bo odpustil z dela 35 delavcev, nekateri pa bodo v kratkem upokojeni. Vcdstvu tovarne je tako uspelo zmanjšati število zaposlenih. V tekstilni tovarni v Podgori 1.400 delavcev dela po zmanjšanem urniku. V razmeroma kratkem času se je število zaposlenih zmanjšalo za več kot 200 (prostovoljni izstopi in upokojitve). En del strojev so demontirali. Ena tretjina statev ne obratuje več. Obstaja bojazen, da bo vodstvo tovarne sprejelo drastične ukrepe in da bo več sto ljudi ostalo brez dela.

Komunisti so predlagali, naj go-

riški občinski svet na posebnem sestanku razpravlja o teh vprašanjih. Predlagali bodo, naj občina, spoznamo s pokrajino strokovnimi izvedenci, sindikati in političnimi strankami in drugimi ustanovami skliče javno konferenco o položaju tekstilnega sektorja. Generični izrazi solidarnosti z delavci niso dovolj in izražanje upov, da se bo dejavnost tekstilne industrije opomogla, prav nič ne zaleže. Do tega perečega vprašanja je treba zavzeti jasno stališče.

V bistvu gre za to, da se pred vlado postavi zahteva po reorganizaciji tekstilnega sektorja, da se zagotovi zaposlitev. Italija je med tistimi evropskimi državami, kjer je potrošnja tekstila na nizki ravni.

V ponedeljek 15. marca je bil v Ljudskem domu v ulici Madonnina v Trstu množični sestanek komunistov. Sestanek je bil manifestacija solidarnosti s tovarišem Vidalijem in obenem tudi odločen protest proti fašističnim provokacijam (Gornja slika je bila posneta med govorom tovariša Dušana Lovrihe).

Dijaško gibanje je spoznalo svoje mesto v okviru splošnega boja za družbene preosnove

Dijaki znanstvenega liceja France Prešeren in trgovskega zavoda Žiga Zois v Trstu so na zborovanju dne 3. decembra 1970 izglasovali zasedbo šol: Proti ponovnemu avtoritarnemu posegu oblasti, ki skušajo z okrožnico ministra Misasija zatreti dijaške boje; za temeljito reformo sedanje šolske strukture, ki ne ustreza realnim potrebam dijakov, za rešitev specifičnih vprašanj slovenskih šol.

Tako se je glasil letak, ki smo ga izdelali dijaki obeh zavodov ob zasedbi šole.

Od takrat je preteklo že več kot tri mesece. V luči dogodkov, ki so se zvrstili teh mesecih, lahko danes bolj realistično ocenimo opravljeno delo in njegove rezultate.

Okupacija je prinesla marsikaj novega. Dijaško gibanje je postalo bolj zrelo, povečala sta se njegova moč in enotnost, spoznalo je svoje mesto v okviru boja, ki ga vodijo delavski razred in vse tiste sile, ki se zoperstavljajo izkoriščanju in ki se zavzemajo za globlje družbene preosnove.

Ta zavest, ki je bila prej prisotna v avantgardah študentskega gibanja, si je polagoma utrla pot tudi med dijaške množice.

Tudi na naši šoli je bilo občutiti ta proces, ki pa je ostal nepopoln. Splošna stagnacija študentske akcije je onemogočila delovanje študijskih komisij, ki so se osnovala na zasedbi. Ta pavza je zadržala mnogo pozitivnih dosežkov in je ponovno potrdila, da bomo lahko dosegli svoje cilje samo s stalnim in nenehnim bojem.

Študijskim komisijam je bila poverjena naloga, da podrobneje določijo vzroke, ki so nas privedli do zasedbe. Pri obravnavanju problemov se nismo omejili na golo navajanje dejstev, ampak smo skušali predvsem izslediti njihove vzroke, ki tičijo v današnjem družbenem in političnem položaju v Italiji. Nedemokracija, razredna diskriminacija in avtoritarizem in še vrsta drugih spornih kamnov naše šole so tako dobili jasnejše in konkretnije oblike.

Delo komisij se ni omejilo le na splošno šolsko problematiko, ampak se je osredotočilo tudi na odprta vprašanja slovenske šole.

Slovenska šola bi morala vzgajati mladega človeka v zrelega člana družbe in še posebej v zavednega Slovenca. Ta zavest lahko izhaja le iz objektivnega poznavanja slovenske kulture in zgodovine, zlasti tistega dela zgodovine, ki je tako tesno povezan z današnjo realnostjo našega naroda in ki je prevečkrat potvarjan ali zamolčan. Tudi odnos do matične domovine je zgolj retoričen in emotiven, ne temelji pa na realnih zgodovinskih vezeh, ki nas z njo družijo. Abstraktna narodna obramba, ki jo naša šola zagovarja iz bojazni do «ideološkega okuženja» pa nima in ne more imeti uspeha.

Če je položaj slovenskih šol na Tržaškem in Goriškem slab, je za Slovenca, ki žive v videmski pokrajini, neznosno. Beneški Slovenci niso deležni niti osnovnega pouka v materinščini. Poleg kulturne je odločujoča tudi ekonomska nerazvitost, ki je vzrok izseljevanja in tihega a stalnega raznarodovanja.

Oblasti so bile tudi tokrat gluhe na proteste, ki so se dvignili iz zasedenih slovenskih šol. Res je, da nismo pričakovali velikih uspehov, vendar je zadržanje pristojnih organov ponovno dokazalo, da nimajo niti najmanjšega namerne rešiti naše probleme.

Poglabili smo tudi razgovor o vprašanjih, ki se tičejo našega širšega kulturnega prostora. Z odprtim pismom slovenskemu radiu (avtor sestavka misli na radijsko postajo Trst A. Op. uredn.) smo želeli seznaniti javnost s svojimi stališči do te ustanove. Mislim, da smo s spomenico namenjeno postaji radia Trst A tolmачili kritike velike večine zamejskih Slovencev, še posebej slovenske mladine, ki si pričakuje od edine radijske postaje v slovenskem jeziku v Italiji nekoliko več kulturne in politične odprtosti in samostojnosti.

Lahko rečemo, da boj, ki smo ga vodili, ni bil le dijaški. Zajel je vso slovensko javnost na Tržaškem, ki ga je razumela in podprla. Zelo konstruktiven je bil sestanek s starši, ki je polčil temelje za uspešno sodelovanje, le profesorski zbor je odklanjal dialog.

Nemogoče je reformirati šolo, vnesti vanjo nove vrednote, brez neposrednega in iskrenega dialoga med najmočnejšima komponentama. Zavedali

smo se tega neobhodnega pogoja in smo ga zato skušali ustvariti.

Decembrske agitacije so rodile na tem področju zaželene rezultate malokateri šoli. Odnosi s profesorji in z višjimi šolskimi organi se niso izboljšali, pač pa je prišlo do zelo važnih sprememb v dijaškem gibanju. Najpomembnejši je nedvomno nov odnos, ki se je ustvaril med slovenskimi in italijanskimi dijaki.

Enotnost dijakov obeh narodnosti, ki je bila še pred nekaj leti nemogoča zaradi vpliva, ki ga je imela nacionalistična gonja neofašistov na večino italijanskih dijakov, je prišla najlepše do izraza pri povorkah 11. in 12. decembra, ko je množica srednješolcev skandirala po mestnih ulicah geslo: «Slovenci in Italijani, združeni v skupnem boju!». To je bil le simptom globokih sprememb, do katerih je prišlo v italijanskem študentskem gibanju. Njegove naprednejše sile so zavzele jasna stališča do fašističnih provokatorjev. Izločile so desničarske skrajneže in jim onemogočile delovanje, kar je imelo za posledico stopnjevanje njihovega nasilja.

Napetost je dosegla višek za časa fašističnega zborovanja v nekem tržaškem kinu, kjer so se zbrali pretepači iz vse severne Italije. Po napadu na slovenske visokošolce je zavladala na zasedenih slovenskih zavodih psihoza fašističnega napada. Prišlo pa ni do nobenih incidentov, kar si lahko razložimo, če pomislimo, da bi morebitni napad na slovensko šolo izzval reakcijo celotnega tržaškega študentskega gibanja.

V času, ko škvadrizem ponovno dviga glavo, ko se spet porajata njegovo nasilje in teror, je odločni in masovni odgovor tržaške mladine tembolj pomemben. Spoznanje, ki je v tistih dneh dozorelo, da se moramo Slovenci in Italijani fašizmu in vsem tistim, ki ga ščitijo in podpirajo, odločno in enotno zoperstaviti, je gotovo naš najlepši dosežek.

SERGIJ KUKANJA

Pismo uredništvu

Dejstvo, da je avtobusna proga, ki pelje k Rumeni hiši in ki jo je upravljal zasebno podjetje SAP, prevzelo občinsko podjetje ACEGAT, je zadovoljilo prebivalce Barkovelj in Grete ter osebje, ki je bilo zaposleno na tej progi. A veliko nezadovoljstvo je zavladalo med prebivalci Stare Gore in Gašperetov (Barkovlje) takrat, ko je podjetje ACEGAT premestilo dve postaji na smeri k Rumeni hiši, eno pa na smeri proti mestu, na za njih zelo neugodna mesta.

Zato je občinska svetovalka KPI, Jelka Gerbec, na prošnjo prebivalcev, nasloвила na merodajne odbornike vprašanja in posredovala tudi pri vodstvu ACEGAT, ter zato se je delegacija Stare Gore in Gašperetov podala v spremstvu omenjene svetovalke k odborniku Dušanu Hreščaku. Omenjeni odbornik je delegaciji obljubil, da se bo podal na lice mesta in tako boljše ugotovil dejansko stanje. To se je tudi zgodilo. Odbornik Hreščak se je srečal s prebivalci Gašperetov, ki so ga pričakali v velikem številu in z zastopstvom prebivalcev Stare Gore. Vzel je na znanje vrsto vzrokov, ki so mu jih domačini našli v podkrepitve svojih zahtev.

Kmalu po tem srečanju so prišli delavci in namestili znamenja za postajališče pri Stari Gori in na cesti pod Gašpereti (smer Rumena hiša).

Primer nagle rešitve tega sicer zelo čutenega vprašanja, dokazuje, da se takrat, ko je dobra volja, stvar dajo rešiti pozitivno in brez odlašanja.

DOMAČIN

Pravična razsodba

Oproščeni protifašisti iz Ronk

Protifašistične stranke in občinska uprava v Ronkah so po hudih fašističnih provokacijah v Kalabriji, naperjenih proti demokratični ureditvi italijanske republike, objavile poseben lepak, v katerem je poudarjena zahteva po razpustu fašističnih organizacij.

Predstavniki misovske stranke so reagirali. Goriškemu sodišču so predložili tožbo proti podpisnikom lepaka. Sodišče jim je ustreglo.

Pretekli torek je bila sodna razprava. Po celodnevni zasiedanju je sodišče sprejelo zahtevo branilcev protifašistov in vse obtožence popolnoma oprostil. Razsodba je vsa demokratična javnost sprejela z velikim zadovoljstvom.

Čprav je razsodba sodišča pozitivna, se vendar vsiljuje vprašanje, kako je bilo sploh mogoče, da je sodišče sprejelo absurdno prijavo misovcev ter uvedlo sodni postopek proti podpisnikom omenjenega lepaka?

Medtem, ko se je dogodil ta absurd pa je demokratična in protifašistična javnost na Goriškem še enkrat konkretno, tako kot za časa fašizma in med zadnjo vojno, izpričala svojo zvestobo idealom svobode in demokracije. To je prišlo do izraza na številnih shodih, in protestnih stavkah.

Prispevki za gradnjo partizanskega spomenika v Križu

Akcija za postavitve spomenika padlim partizanom v Križu lepo napreduje. Vzporedno s pripravami tehničnega značaja napreduje tudi zbiranje prispevkov.

Ob priliki 1. marca so kriške žene prispevale v sklad za spomenik padlim partizanom 50.000 lir. Odbor za spomenik je prejel tudi naslednje prispevke: Verginela Cvetko 2000 lir, Košuta Josip 500, Košuta Angel 1000, Bogatec Viktor 5000, Švab Alojz 5000, Knez Gvido 2000, Košuta Ivan 5000, Buseti Ivan 5000, Košuta Dušan 10.000, Sirk Boris 5000, Kobau Mido 500, Bogatec Alojz 5000, Sirk Mario 10.000, Sedmak Mario 1000, Sedmak Miroslav 1000 lir.

Prireditve PD Briški grič

Prosvetno društvo Briški grič iz Števerjana bo priredilo šest nastopov svojega pevskega zbora in instrumentalnega ansambla Briški slav-

ček. Čisti izkupiček prireditve je namenjen gradnji šole-spomenika NOB v Cerknem.

4. aprila bosta prireditvi; ob 17. uri v Desklah ob Soči, ob 20. uri pa v Humu v Brdih.

Avtonomna tržaška federacija KPI sklicuje v soboto 27. marca ob 19. uri v Prosvetnem domu na Opčinah

AKTIV SLOVENSКИH KOMUNISTOV

Tovariš Dušan Lovriha bo govoril o nalogah slovenskih komunistov in o množičnih akcijah vseh demokratičnih sil da zatremo vsak fašistični poskus in reakcionarne namere.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Kulturni dom
GOSTOVANJE DRAME SNG
IZ LJUBLJANE
William Shakespeare
MACBETH

V soboto, 27. marca ob 21. uri (abonma premierski, Red A in mladinski v četrtek), v nedeljo, 28. marca ob 16. uri (abonma Red B-nedeljski popoldanski, okoliški in mladinski v sredo).

V gledališču VERDI v GORICI

v ponedeljek, 29. marca ob 20.30 Vozni red avtobusov za predstavo:

Avtobus št. 1 vozi skozi Pevmo (odhod ob 19.35), Oslavje, Števerjan-Dvor (odhod ob 19.45), Bukovje in Podgoro.

Avtobus št. 2 vozi z Vrha (odhod ob 19.45), skozi Rupo in Peč.

Avtobus št. 3 vozi iz Doberdoba (odhod ob 19.45) in Poljan.

Avtobus št. 4 vozi iz Jamej (odhod ob 19.45) skozi Dol, Gabrje, Sovodnje in Štandrez.

Gostovanje Drame SNG iz Ljubljane v Gorici je pod pokroviteljstvom Slovenskega gledališča v Trstu, Slovenske prosvetne zveze - Gorica, Zveze slovenske katoliške prosvete - Gorica v sodelovanju z ustanovo EMAC iz Gorice.

Nadaljevanje

Utrdimo enotnost

(Nadaljevanje s 1. strani)

de. Za desničarske skrajneže je Trst še vedno važna postojanka, s katere se lahko razpleta, ali vsaj poskuša razpletati, šovinine provokacije proti naši narodnosti skupnosti in provokacije proti Jugoslaviji. Za Rimom pride na vrsto naše mesto, kjer fašisti še vedno prejemajo mnogo glasov. Zato mora biti naša budnost in strnjenost toliko večja.

Neuspeh decembrskih fašističnih izgedov v Trstu ter zgodovinska protifašistična manifestacija, ki je bila izraz vsega protifašističnega in demokratičnega Trsta, nas je še bolj opogumila. Prav tako pomemben je bil protest, ki so ga Tržačani izrazili proti podlemu napadu na tovariša Vidali. Zasluge za uspeh teh dveh protestnih manifestacij je treba pripisati predvsem enotnemu nastopu vseh protifašističnih sil, katerih izraz je enotni protifašistični odbor.

Skupni odbori proti fašizmu so se povsod izkazali kot najboljše orožje v boju za obrambo demokratičnega reda. Vsled te-

ga se snujejo na najrazličnejših ravneh v vsej državi taki skupni odbori. Tudi na vsedravnem kongresu ANPI v Bolgini je bil sprejet poziv, naj se povsod ustanovijo enotni protifašistični odbori. Taki odbori se še posebno pomembni in potrebni tu pri nas. Zato se moramo Slovenci odvati temu pozivu. Vseposvods naj se ustanovijo enotni protifašistični odbori, ki naj postanejo naši stražarji tudi pred tolpami, ki se vežbajo po dolinah našega Krasa.

Z večjo odločnostjo kot doslej moramo zahtevati razpust fašističnih političnih in polvojaških organizacij.

Vidali žrtev napada

(Nadaljevanje s 1. strani)

Podčrtati moram, da je bila politična povsem odsotna in napadalec se je lahko nemoteno oddaljil ne po najbližjem izhodu, temveč po daljšem hodniku, ki vodi mimo policijskega komisariata proti glavnemu izhodu. Tisti, ki me je udaril je izrekel dve dobro premišljeni provokatorski in grozeči frazi: prvo, da bi spjel na napačno sled preiskavo in drugo, resnično grožnjo, ki jo je takoj nato tudi uresničil. Hladnokrvnost, s katero je bil napad izvršen dokazuje, da se je njegov avtor čutil samozvestnega ob zaščiti drugih. Izključujem, da bi napadalec bil Slovenec.

V isti izjavi za tisk je tovariš Vidali poudaril tudi naslednje:

«Želim si, da bi ta dogodek pripravil vse k razmišljanju o absolutni nujnosti, da se sprejmejo ukrepi, da se z vsemi sredstvi prepreči ponavljanje takih dejanj.»

Na tiskovni konferenci, ki je bila na sedežu tržaške federacije v torek, 23. marca (tovariš Vidali je s privoljenjem zdravnikov za dve uri zapustil bolnišnico) je bilo ponovno poudarjeno, da gre za fašistični napad, da pa napada ni izvršil Maccori. Obstaja vprašanje zakaj Maccori trdi, da je napad on izvršil? Kaj se skriva za tem?

V zvezi s parolo da je bil napadec neki Slovenec, je tovariš Vidali našemu uredniku odgovoril naslednje:

«Ko je lanskega decembra v nekem baru v bližini tržaške železniške postaje eksplodirala papirnata bomba, se je pojavil napis «Trst je naš». To je bila provokacija. Do podobnih provokacij je v Trstu prišlo vsakokrat, ko se se šovinisti postavili proti Slovencem. Po tistem decembrskem dogodku so, menim, aretirali nekega francoskega državljana jugoslovanske narodnosti. Izkazalo pa se je, da je bil nedolžen. Tako se je končala zgodba o papirnatih bombi. Toda Tržačani so spoznali, da njihovo življenje ni vselej zaščiten. Tokrat, po napadu name, je bila policija povsem odsotna. Uvedla je preiskavo po nenavadni smeri. Začelo se je govoriti o nekem neuravnovešenem Slovincu, ki naj bi bil zbežal od doma. Govorili so, da je mož plešast. Ugotovili pa so kasneje, da tisti človek ima lase. Kasneje se je začelo govoriti o nekem drugem človeku z nejasno preteklostjo. Ta človek se je zgledil na sedežu MSI v Rimu in izjavil, je on tisti, ki me je napadel. Sam tajnik stranke MIS Almirante, naj bi opozoril policijo, da je napadalec prišel na sedež njegove stranke. Tako je bil za policijo tudi ta primer «rešen». In še enkrat se je izkazalo, da se državljan lahko boje za svoje življenje...»

Na koncu je tovariš Vidali pozdravil vse tovariše in še enkrat priporočal nenehno budnost in enotnost.

Josip Žerjal

Prejšnja številka «Dela» je objavila kratko vest, da je umrl tov. Josip Žerjal iz Boljunca.

Pokojnik se se rodil 11.4.1895. Po končani osnovni šoli se je izučil za zidarja. Med prvo svetovno vojno je bil poklican pod orožje in usoda, kot mnoge druge Slovence, ga je pripeljala v Rusijo, kjer je od blizu doživel socialistično revolucijo. Na mladega Jožeta je ta preizkušnja pozitivno vplivala, ker mu je ulila poguma in trdne zavesti, da se bližajo boljši časi za delovno ljudstvo ter konec izkoriščanja.

S takimi naprednimi in revolucionarnimi mislimi in z veliko ljubeznijo do mlade Sovjetske zveze se je vrnil v svojo rojstno vas, v katero je prinesel novega duha

Po letu 1922, se je preselil v Trst, kjer je vršil svoj poklic in je bil istočasno zelo aktiven na sindikalnem področju. Govori se, da je sodeloval v borbi za obrambo Delavske zbornice in na barikadah v ulici Madonnina. Redno je v tistih letih prinašal naš časopis «Delo» iz Trsta v Boljuncem. Med vsa fašistično dobo, ko se je spet vrnil v svojo vas, je vedno ostal vzoren anti-fašist in zaveden Slovenec. Za časa N.O.B. je bil aktiven kot terenc.

Po vojni ga dobimo v celici komunistične partije (žal nam ni znano če je bil tudi prej kdaj vpisan), v kateri je bil aktiven in poleg drugega je bil odgovoren za sindikalna vprašanja, za katera je bil tesno povezan s pokrajinskimi odborom. Kot komunist je bil dvakrat zaporedoma izvoljen za občinskega svetovalca v dolinski občini in sicer leta 1952 in 1956, to se pravi, da je bil osem let v občinskem svetu.

Ko je zastopil delo v kamnolomu in šel v zaslužni pokoj, se je aktivno oprijel dela za učrstitve sindikalne organizacije upokojencev in se trudil, da bi bila ta kategorija deležna pravičnejše pokojnine.

Veliko spoštovanje, ki ga je užival v Boljuncu in v drugih vaseh dolinske občine za svoje požrtvovalno politično in socialno delovanje, je dokazal tudi veličasten pogreb.

Dušan Lovriha

Dolinski naftovod in...

Slovenci ne moremo tajiti, da smo majhen narod. Slovenci v Italiji pa smo manjšina. «Slovenska skupnost» je v manjšini manjšina.

Ljudje, ki se v SS čudno obnašajo, so — na srečo — tudi manjšina Manjšinica v manjšini.

In tamala manjšinica v manjšinjski strančici je pred nekaj leti uprizorila velik skandal, ali točneje — kar Skandal. Nekdo je napisal knjižico (belo) in obelodanil (tako sam piše) vse, kar ni bilo lepega storjeno dolinskim kmetom.

Po tej knjižici so po Trstu začeli leteti čudni beli golobi; s pisemci v kljunčku. Kot vsi pošteni golobi so tudi ti pošteni pos... li vse, kar leze in gre. Celo drugim je letelo na glavo, samo če so se približali nekaterim ulicam v katerih so bile majhne pisarnice.

Pozneje je o dolinskih kmetičih in golobčkih z anonimnimi pismi začela preiskovati sodna oblast. Hotela je vedeti, kaj je nakuhal «odbor» in njegovi odvetniki in kam je šlo tistih... milijonov, ki jih omenja odvetnik, katerega pravijo da je krotek kot Jagne in zajedljiv kot kača.

No, minilo je nekaj let in sodna oblast je izdala, ob koncu preiskave, ukaz o prijavi sodišču. Odvetniki, ki so — kot vsi znajo — le izvrševalci ukazov, takorekoč klienti «odbora», so bili oproščeni zaradi pomanjkanja dokazov, ali pa zato, ker dejanje ni kaznivo. Pač pa je bil prijavljen zaradi nelepих dejanj neki Tulec, ki sam ni nič kriv. Ker se ne odlikuje po bistrini, je ubogi Tulec nasedel in sedaj bo grešni kozel. Kajti uradno je on tisti, ki je (za odbor) dajal ukaze odvetnikom.

Vsekakor, najhuje se je zgodilo kmetom, saj so — v najboljšem primeru, dali nekemu političnemu krogu v Trstu najprej denar, nato pa še glasovnice.

Nimamo kaj pripominjati, le to bi radi vprašali. V redu: odvetniki so izvrševali ukaze Odbora, odbor razlaščenecv pa je izpolnjeval ukaze stranke, ki ga je ustanovila, v odboru te stranke pa so sedeli tisti odvetniki, ki so sedaj na najnižji stopnički te čudne lestvice, ki je bolj podobna začaranemu krogu, ko se neumen pes zagriže v lastni rep. Pa naj bo. To vprašanje naj razčistijo kmetiči sami.

Pripomnili bi, za zaključek, še nekaj. Vsi poznajo škandal o dolinskem naftovodu in politično okolje. Psiholog pa bi lahko zapisal, da je to primer kompleksa manjvrednosti pripadnika manjšine v manjšini. Tudi v škandalih so hoteli biti zvesti svoji majhnosti in organizirali, sicer veliko šuma, a za «miniškandal».

Kaj so prave goljufije, naj se gredo naučit k vzornikom, takorekoč profesionalcem-demokristjanom. Ti pa znajo, ho, in še kako!

Pa brez zamere. Če bo kdo obsojen, mu bom poslal cigarete v Koronej. Pa steklenico belega vina. Dolinskega, seveda.

Črt

Poravnajte naročnino

Kje je bila zarota?

(Nadaljevanje z 2. strani)

nem pomenu te besede ali ne. To bodo ugotovili pristojni organi. Obstajajo pa ljudje, ki si domišljajo, da lahko nekaznovano bijejo boj proti državi in fašizmu. Sedaj bodo že razočarani in sčasom bodo razočarani še bolj».

Tako torej! Ni važno, če je bila zarota ali ne! Kaj pa potem? Pogledimo malo. Važno je, da reakcija vihti bič nad že dovolj izmozganim delavstvom. Važno je, da se pod katerosibodi pretvezo zapirajo naši ljudje in da se tako skuša onemogočiti gibanje delavstva. Važno je, da se izročajo delavci vedno bolj rafiniranemu izkoriščanju, s tem, da jim podaljšujejo delovni čas in nižaš mezde; da se da prosta roka hišnim gospodarjem pri odiranju stanovalcev, ki so po pretežni večini proletarci! Važno je tudi, da se spričo današnje komplicirane mednarodne situacije skušajo odstraniti vsi tisti elementi, katerim nikakor ne bi bila pogodou morebitna nova «obramba domovine!» To je važno!

Ali bodo uspeli v svojih namerah? Ali se jim bo posrečilo potlačiti tisto, kar sili z elementarno silo na dan?

Imeli smo na svetu Nerona, Kaligulo, Torquemado, ruske despote in nešteto drugih malih in velikih tiranov. In kaj so ti dosegli? Skušali so uničiti stremljenja, nove nauke, toda to se jim ni posrečilo. Posrečilo se jim ni zaradi tega, ker so težnje po svobodi imele svojo podlago v materialnih okoliščinah.

Če jim ni bilo takrat mogoče zatreti tega, kar je porajala tedanja družba, se jim ne bo posrečilo niti danes, ko je prišlo izkoriščanje do vrhunca in ko je kapitalistična družba izgubila svojo stabilnost; danes ko se kapitalizmi in militarizmi različnih barv kosajo med seboj zaradi hegemonije nad to ali drugo državo, nad to ali ono pokrajino, ki skriva v svojih nedrih prirodna bogastva.

Stremljenje po zboljšanju gospodarskega položaja, po odpravi sodanijih razrednih razlik, ki so vzrok vsem rakovim ranam, to stremljenje, pa naj se identificira z besedo «komunizem» ali kakor se že hoče, bo obstajalo, dokler bosta obstajala na svetu razred izkoriščevalcev in razred izkoriščanih, dokler se bodo eni šopirili s svojim bogastvom, drugi pa gladovali.

Stremljenje po človeškem življenju, boj za obstanek je rastlina, zrastle skupaj z bedo izkoriščanih množic. Pa naj se le skuša izrjaviti ta rastlina, ki ima tako globoke korenine, da jih ne doseže roka nobenega zatiralca! Čimbolj se bo ruvala, tembolj bodo njene korenine segale globlje in globlje, tem bujnejše se bo razvijala, tem bogatejše bo njeno seme. Torej? Le rujte, le trgajte!

PRISPEVKI ZA DELO

Pertot Ivan 1.000 lir, Gabrovec Milko 2.000, Marušič Jožko 2.000, Leban Stefan 1.000, Grgič Rudi 1.000, Sarđoč Ferdinand 1.500, Kosmina Mirko 500 lir.

V POČASTITEV SPOMINA

V počastitev spomina Josipa Žerjala iz Boljunca daruje družina Kuret 2.000 lir za sklad Dela.

V počastitev spomina Ivana Sulčiča, ki je preminil pred šestimi leti, daruje družina Sulčič iz Križa št. 95 2.000 lir za sklad Dela.

Vsem darovalcem prirčna hvala.

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino
Direktor Marija Bernetič
Ureja uredniški odbor
Odgovorni urednik
Anton Mirko Kapelj
Tisk: Tip. Riva - Trst
Ulica Torrebianca, 12